

...

Fővárosi Ítéltábla

12.Gf.40.364/2022/6.

A Fővárosi Ítéltábla a ügyvédi iroda (cím9, ügyintéző: ügyvéd1) által képviselt felperes „felszámolás alatt” (cím2) felperesnek, ügyvéd2 ügyvéd (cím.) által képviselt alperes (cím10.) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében – amely perbe a felperes pernyertessége érdekében a ügyvédi iroda1 (cím5, ügyintéző: ügyvéd3 ügyvéd) által képviselt II. rendű felperesi beavatkozó (cím6) II. rendű és ügyvéd4 ügyvéd (cím7.) által képviselt III. rendű felperesi beavatkozó (cím8) III. rendű felperesi beavatkozó beavatkozott – a Fővárosi Törvényszék 2022. október 5-én meghozott 36.G.41.921/2021/28-I. számú ítélete ellen az alperes 29. sorszámú fellebbezése folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A törvényszék ítéletében megállapította, hogy a felperes 2020. június 11. napján kelt kompenzációs értesítő elnevezésű jognyilatkozata érvénytelen. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperes részére 176.541.455 forintot.

Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 5.036.077 forint, a II. rendű felperesi beavatkozónak 127.000 forint perköltséget, továbbá az állam javára 1.500.000 forint eljárási illetéket.

[2] Ítéletének indokolásában megállapította, a felperes ellen 2020. január 23-án felszámolási eljárás megindítása iránti kérelmet terjesztettek elő.

A felperesnek és az alperesnek 176.541.455 forint összegű követelése állt fenn egymással szemben. A felperes a 2020. június 11-én kelt kompenzációs értesítő elnevezésű jognyilatkozatával arról értesítette az alperest, hogy a 176.541.455 forint összegű követelését az azonos mértékű tartozásába beszámította.

A felperes felszámolásának közzétételére 2020. november 5-én került sor. A felszámolási eljárásban a határidőn belül bejelentett 17 hitelezői követelés összege összesen 722.130.343 forint. A hitelezői igények közül a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 57. § (1) bekezdés a) pont szerinti követelések összege 145.000 forint, a d) pont szerinti követelések összege 177.351.742 forint, az e) kategóriába 19.068.743 forint, az f) kategóriába 501.474.619 forint, a g) kategóriába 22.003.468 forint, az ff) kategóriában pedig 2.086.771 forint összegű követelés lett bejelentve és elfogadva.

[3] A felperes keresetében kérte a bíróságot, elsődlegesen a Cstv. 40. § (1) bekezdés a) pontja alapján, másodlagosan a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján állapítsa meg, hogy a felperes 2020. június 11. napján kelt kompenzációs értesítő elnevezésű jognyilatkozata érvénytelen. Jogkövetkezményként mindkét keresete tekintetében az alperes kötelezését kérte arra, hogy a jognyilatkozat alapján megszerzett, mindösszesen 176.541.455 forint összegű alaptalan gazdagodást fizesse meg a felperesnek. Kérte továbbá alperes kötelezését a perköltség megfizetésére.

A másodlagos keresete körében kifejtette, hogy a beszámítási nyilatkozattal megvalósult az alperes, mint hitelező előnyben részesítése, mivel az alperes összesen 176.541.455 forint összegű követelése a többi hitelezőt megelőzően beszámítással kielégítést nyert egy olyan időpontban, amikor a felperes ellen már felszámolás iránti kérelem volt benyújtva a Fővárosi Törvényszékre. Az alperes hitelezői igénye, amennyiben nem kerül sor beszámításra, a Cstv. 57. § (1) bekezdés h) pontja szerinti követelésnek minősült volna. A Fővárosi Törvényszék a felszámolási ügyszám 1 számú, 2022. június 14. napján jogerőre emelkedett végzésével jóváhagyta az adós I. számú közbenső mérlegét. A közbenső mérleg adatai szerint a felszámolási eljárás során az „a” kategória alatt nyilvántartott 145.000 forint van, az ezen felül nyilvántartott hitelezői igényekre nincs fedezet.

Kifejtette, a nyilatkozat megtétele előtt fennállt helyzetet természetben nem lehet visszaállítani, hiszen a beszámítások miatt tényleges pénzmozgás nem történt a felek között. A nyilatkozat érvényessé nyilvánítása sem lehetséges, ugyanis az a hitelezői érdekeket sértene. A hitelezői érdekeket az szolgálja, hogy az alperes az ellenérték nélkül maradt szolgáltatás ellenértékét, mint alaptalan gazdagodást, megtéríti a felperesnek, amelyből a felperes hitelezői kielégítést kaphatnak.

[4] A II. és III. rendű felperesi beavatkozó a keresetnek történő helytadást kért.

[5] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását, a felperes és a felperesi beavatkozók perköltség viselésére kötelezését kérte.

Előadta, a beszámítással kizárólag olyan számlák teljesítése történt meg, melyek esedékessége korábbi volt, mint a felszámolási kérelem benyújtásáról szóló értesítés kézhezvételének időpontja. A beszámítás nem a felperes ellen indult felszámolási eljárás miatt történt. A felperes és alperes a köztük fennálló üzleti kapcsolat alapján folyamatos elszámolási viszonyban álltak, így a követelések egymással szembeni beszámítása korábban is gyakorlat volt, erre a felek minden évben sort kerítettek. A beszámítás tárgya nem a hitelezők kijátszása, vagy egy hitelező előnyben részesítése volt. A felperes a felszámolás kezdetéig működött, így biztosítva a milliárdos szállítói tartozások kifizetését, melynek következtében a felperes kifizette a szállítói követelések 84%-át.

Kifejtette, a Cstv. 40. § (1) bekezdésének alpontjai olyan tényállásokat foglalnak magukban, melyek csak konszenzuál elemeket is tartalmazó ügyletekre vagy nyilatkozatokra alkalmazhatóak. A beszámítás, mint a pénzügyi teljesítés egy módja, nem tekinthető konszenzuál aktusnak. A keresetben megjelölt szolgáltatásokat ugyanis a felek már teljesítették, csak a pénzügyi rendezésük maradt el. A felperes és az alperes között ezért nem jogügylet jött létre a beszámítással, hanem a felek között fennálló korábbi jogviszonyokon alapuló tartozás kiegyenlítése. Ezzel pedig a felperes nem csak a tartozását, hanem alperes követelését is megszüntette. A Cstv. 40. § (1) bekezdésének értelmezése körében nem minősül jognyilatkozatnak valamely szolgáltatás teljesítése, ugyanis a jogalkotó arra a Cstv. 40. § (2) bekezdésében foglalt tényállást hozta létre. Ezt támasztja alá a BH2009. 248 számú és a Kúria Gfv.30.040/2013/16. számú döntése is.

Nem minősülhet jogellenesnek többlet tényállási elem hiányában a beszámítás akkor sem, ha egyes hitelezők felé történik a teljesítés, mert az adóst a felszámolás elrendeléséig megilleti a hitelezők közötti szelektálás joga akkor, ha a tartozás kiegyenlítésére az adós tovább működtetése érdekében került sor. Mindez kizárja a felperesnek a hitelezők kijátszására, vagy előnyben részesítésére vonatkozó hivatkozásának alaposságát is.

A jogkövetkezményt tekintve a beszámítás nem jelent olyan alaptalan gazdagodást egyik fél részéről sem, melyre alapítva a 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 6:113. § alkalmazható lenne. A jogszabályhely alkalmazásának feltétele egy érvénytelen jogügylet, mely körülmény jelen esetben nem áll fenn. Nem bomlott meg a szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyensúlya sem. Emellett azonban felperes akként kéri megállapítani a beszámítás érvénytelenségét, hogy saját szolgáltatásának visszatérítését elegendő felszámolási vagyoni hiányában felajánlani nem tudja. Álláspontja szerint az eredeti állapot nem helyreállíthatatlan. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a beszámítást nem az alperes, hanem a felperes közölte, vagyis nem az alperes szüntette meg a felperes felé fennálló fizetési kötelezettséget, hanem a felperes a saját kötelezettségét. A Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján pedig jogi relevanciája annak a ténynek van, hogy a beszámításig minden számla esedékessé váljon, mely jelen esetben megvalósult.

[6] A törvényszék a felperes elsődleges keresetét alaptalannak, másodlagos keresetét megalapozottnak ítélte.

[7] Elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a 2020. június 11-én kelt kompenzációs értesítő olyan szerződésnek, vagy adósi jognyilatkozatnak minősül-e, mely a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján a felszámoló által megtámadható. Kifejtette, nem alapos az az alperesi hivatkozás, amely szerint a Cstv. 40. § (1) bekezdésének értelmezése körében nem minősül jognyilatkozatnak valamely szolgáltatás teljesítése, ugyanis a jogalkotó arra a Cstv. 40. § (2) bekezdésében foglalt tényállást hozta létre. A Cstv. 40. § (2) bekezdésében foglalt speciális szabály lehetővé teszi a felszámolási eljárásból kikerült vagyონrész visszaszolgáltatását anélkül is, hogy a felperes a szerződést megtámadná. Ez a lehetőség azonban nem zárja ki azt, hogy a teljesítés körében tett adósi jognyilatkozatok a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján megtámadhatók legyenek.

Nem alapos az az alperesi kifogás sem, amely szerint a felperesi jognyilatkozat azért nem támadható, mert a felperes és az alperes között új jogügylet nem jött létre a beszámítási nyilatkozat közlésével.

A Ptk. 6:4. § (1) bekezdése értelmében a beszámítási nyilatkozat jognyilatkozatnak minősül, mivel az joghatás kiváltására irányul, továbbá a felek által nem vitatottan az adóstól származik. Ezért a perbeli beszámítási nyilatkozat megtámadható a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján, mivel az „más jognyilatkozat”-nak minősül.

Nem alapos az alperesnek a Cstv. 40. § (2) bekezdésének kizárólagos alkalmazhatóságával kapcsolatos joggyakorlati hivatkozása sem, mert mindkét említett jogesetnek a tényállása alapvetően különböző volt jelen esettől. A Kúria Gfv.30.040/2013/16. számú döntése esetén nem beszámítással, hanem kifizetéssel történt az adósi teljesítés, a BH2009. 248 számú jogeset pedig követelés átruházási szerződés megtámadásáról szól. Az alperes abból a feltevésből indult ki, hogy a teljesítés, mint reálaktus, nem jognyilatkozat, ezért nem alkalmazhatóak rá a szerződés érvénytelenségére vonatkozó szabályok. Jelen perben a felperes nem úgy teljesítette a szerződésbeli kötelezettségét, hogy kifizette a tartozását, hanem egy új jognyilatkozatot tett. A beszámítási nyilatkozat pedig egyértelműen joghatás elérésére irányuló akaratnyilatkozat, így jogügyletnek minősül. Ezért nem tekinthető reálaktusnak még akkor sem, ha a jognyilatkozat a teljesítés módjával áll kapcsolatban. Mindezek okán azt állapította meg, hogy a perbeli beszámítási nyilatkozat olyan adósi nyilatkozatnak minősül, mely a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján megtámadható.

[8] Hivatkozott a bírósági ítélezési gyakorlatra, mely a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alkalmazása során kiemeli, hogy e megtámadási ok független a felek szándékától, kizárólag a következményeket kell vizsgálni (PJD2021. 12.). A következmény tekintetében pedig megállapította, hogy a megtámadott felperesi beszámítást tartalmazó jognyilatkozat tárgya az alperest, mint lehetséges hitelezőt előnyben részesítette.

Kifejtette, a felperes I. számú közbenső mérlegéből megállapítható, hogy a felperes felszámolási vagyona a Cstv. 57. § (1) bekezdés a) pontján kívül nyilvántartásba vett többi hitelezői igény kielégítésére nem lesz elegendő. A felperes keresetében azt a nyilatkozatot tette, hogy alperes hitelezői igénye, amennyiben nem kerül sor beszámításra, a Cstv. 57. § (1) bekezdés h) pontja szerinti követelésnek minősült volna. Az alperes nem vonta kétségbe ezt a felperesi tényállítást, ezért helytállónak fogadta el az alperesi hitelezői igény besorolásával

összefüggésben tett felperesi nyilatkozatot. A felszámolási eljárásban a hitelezői igények kielégítése csak a Cstv. 57. §-a által meghatározott sorrendben lehetséges. Emiatt a beszámítást tartalmazó jognyilatkozattal az adós az alperest abban az előnyben részesítette, hogy teljes összegben hozzájuthatott követeléséhez a felszámolási eljárásban, megelőzve a sorrendben előtte álló, a)-g) kategóriájú hitelezői követeléseket.

[9] Megjegyezte, a felperes keresetét nem a Cstv. 40. § (2) bekezdésére alapította, ezért nincs annak jelentősége, hogy a beszámított számlatartozások már a felszámolás kezdeményezése előtt lejártak. A nyilatkozattevő tudattartamát a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjára alapított keresetek esetében a bíróság nem vizsgálja. Annak tulajdonított jelentőséget, hogy abban az időpontban, amikor a beszámítás történt, az adósnek tudomása volt a felszámolási eljárás kezdeményezéséről.

[10] Az érvénytelenség jogkövetkezményének megállapítása során a Cstv. 40. § (1a) bekezdésében és a Ptk. 6:108. § (3) bekezdésében foglaltakra hivatkozással kifejtette, alapvetően egyetértett a felperesi állásponttal. A nyilatkozat érvényessé nyilvánítása nem lehetséges, ugyanis az továbbra is fenntartaná a hitelezői érdeksérelmet. Az eredeti állapot helyreállítása a szolgáltatás visszatérítése útján a beszámítás természetéből eredően nem lehetséges, hiszen a felek között pénzmozgás nem történt. Az érdeksérelem kiküszöbölésére úgy van mód, hogy az alperest a bíróság tényleges fizetésre kötelezi, míg az így fennmaradó követelését az alperes a felszámolási eljárásban bejelentheti. A beszámításból eredő érdeksérelmek orvoslása körében kialakult bírósági gyakorlatra is hivatkozott (BDT2015. 3274).

[11] Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben az ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását, az állam javára megítélt 1.500.000 forint illeték, valamint a felperes és beavatkozói javára megítélt elsőfokú perköltség alóli mentesítését, a felperes – és érdekeltségük arányában a felperesi beavatkozók – első- és másodfokú perköltségekben történő marasztalását kérte.

[12] Fellebbezésének indoklásában rögzítette, az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló adatok alapján az irányadó tényállást alapvetően helyesen állapította meg.

Hangsúlyozta, az alperes már az elsőfokú eljárás során felhívta a figyelmet arra, hogy 2020-ban, a felszámolás kezdő időpontjáig a felperes a vele szemben állított követelések 84%-át fizette ki tényleges pénzfizetés, engedményezés, illetve beszámítás útján, és ebből a hivatkozott beszámítás összege kevesebb, mint 6%-kal részesedik. Így a hitelezői követelések 84%-a mintegy 3 milliárd forint erejéig részesült abban az „előnyben”, hogy nem kellett beállnia a Cstv. 57. § szerinti hitelezői rangsorba, és ezt a tényt az érdemi ellenkérelemhez csatolt főkönyvi kivonatokkal igazolta. A felszámoló a 2020-ban eszközölt mintegy 3 milliárd forintnyi teljesítés túlnyomó többségét nem támadta meg. Ha azonban ezt megtette volna, és helyes lenne az az álláspont, hogy a teljesítéseket pusztán a Cstv. 57. §-ában meghatározott rangsorra tekintettel kifogásolni lehet, úgy az a helyzet állna elő, hogy ezen teljesítések mind

visszakerülnének a felperes csődvagyonába és végül a felszámolási költségek levonását követően valamennyi hitelező követelése – így az alperesi követelés is – közel 80%-ban térülhetne. Ezzel kapcsolatban az ÍH 2011.45 számú eseti döntésre hivatkozott.

[13] Előadta, az elsőfokú bíróságnak abban a jogkérdésben kellett állást foglalnia, hogy a beszámítás a Cstv. 40. § (1) és (2) bekezdése szempontjából jogügyletnek minősül-e vagy teljesítésnek, és ennek nyomán az alapügyletek Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti támadása nélkül, valamint a beszámítással szemben a Cstv. 40. § (2) bekezdésének hivatkozása nélkül a felperes alappal hivatkozik-e a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjában írt tényállásra. Fenntartotta azon jogi álláspontját, hogy a beszámítást – többlet tényállási elem, különösen az alapügylet támadása nélkül – nem a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján kell megítélni, hanem a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján, ugyanis a teljesítésekre a jogalkotó önálló tényállást határozott meg a Cstv. 40. § (2) bekezdésével. A beszámítást csak akkor lehet a Cstv. 40. § (1) bekezdésének valamely tényállása alá vonni, ha a beszámítás mögött álló alapügyletek is támadásra kerülnek. A Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontját nem a már meglévő ügyletek teljesítésének szankcionálására, hanem a hitelezőket előnyben részesítő, számunkra többletbiztosítékot nyújtó új jogügyletekkel szemben hívta életre a jogalkotó. A beszámítás pedig az alapügyletkez képest nem új jogügylet, hanem már meglévő jogügylet teljesítésének módja. Hangsúlyozta, a felperes a keresetét nem a Cstv. 40. § (2) bekezdésére hivatkozva terjesztette elő a beszámítással szemben, továbbá, a felperes a beszámítás alapjául szolgáló – egyébként a rendes gazdálkodás körébe tartozó – alapügyleteket nem támadta meg a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján. Kifejtette, a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szempontjából egy már meglévő konszenzuál ügylet tárgyának kell a hitelező előnyben részesítésére irányulnia, míg a Cstv. 40. § (2) bekezdése rendeli annak vizsgálatát, hogy a teljesítés eredményezte-e a hitelező előnyben részesítését (ÍH2013.84. számú eseti döntés).

Vitatta az elsőfokú ítélet megállapítását, mely szerint a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjában írt megtámadási ok független a felek szándékától, kizárólag a következményeket (az eredményt) kell vizsgálni. Álláspontja szerint a következményeket/eredményt nem a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazása során kell vizsgálni, hanem a Cstv. 40. § (2) bekezdése kapcsán.

Hivatkozott a Gfv.30.350/2012/6. számú eseti döntésre is, melyben a Kúria kifejtette, amíg a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja megtámadási jogot biztosít a jogügyletek kapcsán, és az eredményes megtámadás érvénytelenséget von maga után, addig a 40. § (2) bekezdése alapján nem szükséges az alapul fekvő ügylet megtámadása, a sérelmet ugyanis nem az ügylet létrejötte okozza, hanem az annak alapján, a felszámolás közeli állapotra tekintettel történt szolgáltatás. A Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerinti szerződésnél nem szükséges, hogy annak alapján teljesítés is történjen, a szerződésnek önmagában alkalmasnak kell lennie a tiltott cél elérésére, mivel annak az a tárgya. A (2) bekezdés szerinti tényállás esetében ezzel szemben a szolgáltatás eredménye okoz jogsérelmet, függetlenül attól, hogy maga a szolgáltatási kötelezettséget kiváltó, alapul fekvő ügyletnek mi a tárgya. Az elsőfokú ítélet azonban nem a beszámítás alapjául szolgáló ügyletek tárgyát vizsgálta, hanem azok eredményét, amikor a beszámításnak a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjába való ütközését megállapította.

Számtalan eseti döntés – köztük az ítéletben is felhívott Gfv.30.040/2013/1. számú és a BH2009. 248. számú jogeset – foglalt állást akként, hogy a teljesítés ténye többlet tényállási elem hiányában nem vonható a Cstv. 40 § (1) bekezdésének hatálya alá, mert a jogtalanul preferáló teljesítésre a jogalkotó önálló tényállást, a Cstv. 40 § (2) bekezdését alkotta meg. Kétségtelen tény, hogy az említett két eseti döntés tényállása szerint pénzfizetést kellett vizsgálni, azonban a Ptk.-ban a „kötelem közös szabályai” alatt, azon belül is „kötelem teljesítése” alatt kapott helyet a pénztartozás teljesítése (fizetés) és a beszámítás is. A Ptk. 6:42. § (1) bekezdése (fizetés) és a 6:49. § (1) bekezdése (beszámítás) alapján csupán a teljesítés két különböző módjáról beszélhetünk, amelyek joghatásukban azonosak. „A kötelem teljesítése” történhet úgy, hogy a kötelezett a pénz tulajdonjogát átruházza, vagy saját pénzkövetelését a tartozásába beszámítja. Bármelyik eset is forog fenn, csupán teljesítésről beszélünk, és ahogy a pénzbeli teljesítés sem kötelemalakító ügylet/jognyilatkozat, úgy a beszámítás sem lehet az.

Mivel a beszámítás is a pénzteljesítés egyik módja, ezért indokolatlannak tartotta azt a megkülönböztetést, hogy a beszámításra az alapügyletek támadása nélkül is a Cstv. 40 § (1) bekezdését kelljen alkalmazni akkor, amikor a pénzáttruházásra nem. A bírói gyakorlat azt is alátámasztja, hogy a teljesítés reálaktus (Kúria Gfv.30.435/2018/7.), és a reálaktusokkal szemben a szerződések érvénytelenségére vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók. A beszámítás és a pénzfizetés között pedig csak a teljesítés módja tekintetében van különbség.

Felhívta a Cstv. 40. § (2) bekezdését törvénybe iktató 2004. évi XXVII. törvény indokolását, mely kimondja, a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerinti „preferential transactions” (hitelezőt előnyben részesítő ügyletek) lényege három körülményben ragadható meg: (1) a kérelem bíróságra történő beérkezésétől visszafelé számított, rövid időtartamon belül, amikor tehát már fizetéseképtelenség-közelben volt az adós, (2) egy, már fennálló kötelem jogosultja, tehát az egyik hitelező (3) egy új jogügylet következtében többhöz, követelésének nagyobb hányadához jut hozzá, mint amennyihez a vele egy rangsorban lévő hitelezők hozzájutnak. Az indokolás szerint a Cstv. 40. § (2) bekezdésének beiktatása azért volt szükséges, mert e feltételek nem csak úgy valósulhatnak meg, hogy az adós az egyik hitelezőjével új szerződést köt vagy jognyilatkozatot tesz (ilyen a fennálló szerződés módosítása vagy a szerződés mellé egy azt biztosító mellékkötelezettség kikötése, ami szintén egy újabb szerződést feltételez), hanem úgy is, hogy egy alapvetően a Cstv. 40. § (1) bekezdésébe nem ütköző szerződés alapján például az esedékesség előtt teljesít.

A Kúria Gfv. 30.268/2012/9. számú döntéséből levezethetőnek tartotta, hogy ha az adós a Cstv. 40. § (1) bekezdésének tényállásaiban meghatározott időintervallumon belül új szerződést köt és ezzel részesíti előnyben a hitelezőjét valamilyen módon, akkor ilyen esetben a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján kell a keresetet megítélni. Ha viszont már meglévő szerződésből eredő, az adóst terhelő, hitelezőt előnyben részesítő szolgáltatás nyújtásának eredményeként részesül a hitelező előnyben a többi hitelezőhöz képest, akkor a Cstv. 40. § (2) bekezdésében szabályozott törvényi tényállás valósul meg. Az eseti döntést azért is tartja lényegesnek, mert abban az ügyben is egy alapügylet, és az annak alapján közölt beszámítás volt a per tárgya.

A jelen ügyben is a számlákkal igazolt alapügyletek a felperest az alperes felé, míg alperest a felperes felé teljesítésre kötelezték. A felperes a teljesítés módjaként beszámításról határozott,

amely így nem egy új ügylet, amelyet az alapügyletektől elszakítva lehetne vizsgálni, hanem azt a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján kellett volna támadni.

Hivatkozott arra is, hogy a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján is helytálló az a teljesítési mód, amikor a rendes gazdálkodás körébe tartozó ügyletet az esedékességet követően teljesít az adós. A Cstv. 40. § (2) bekezdésében meghatározott lehetőség kiürítéséhez vezetne, ha az e jogszabályhelybe nem ütköző teljesítést többlet tényállási elem hiányában (jelen esetben ilyen nincs) automatikusan a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alá lehetne vonni.

A Kúria Gfv.30.268/2012/9. számú ítélete szerint is a teljesítésnek a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alá vonásához magának az alapügyletnek (egy adásvételi szerződésnek) a megtámadása is szükséges lett volna. A Kúria csak azért adott helyt a felperes keresetének, mert az rPp.-hez kapcsolódó gyakorlat szerint a téves jogcím nem köti a bíróságot, és ezért úgy tekintette, hogy az alapügylet is megtámadásra került. Jelen perbeli esetben azonban – már az új Pp. hatálya alatt – a felperes nem támadta az alapügyleteket a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján, és nem hivatkozott a beszámítással szemben a Cstv. 40. § (2) bekezdésére sem. Rögzítette emellé a Kúria, hogy szükséges volt az adásvételi szerződés érvénytelenségének kimondása az ítélet rendelkező részében is. Hasonlóan foglalt állást az ÍH2013.120 számú eseti döntés is, amely szerint megvalósul a hitelező előnyben részesítése azzal a megállapodással, amelynek eredményeként a fizetéseképtelenség-közeli helyzetben lévő adós aktív vagyona jelentős mértékben csökken, a hitelezőnek az adóssal szembeni követelése pedig beszámítással teljes mértékben kielégítést nyer.

Az alapügyletek és azok teljesítésének, illetve a Cstv. 40. § (1) és (2) bekezdésének relációjával foglalkozik az ÍH2011.179. számú eseti döntés is. Eszerint a szolgáltatás teljesítése nem jognyilatkozat. A Cstv. 40. § (1) bekezdése a szerződés és más jognyilatkozat megtámadására, míg a (2) bekezdése egy szolgáltatás visszakövetelésére biztosít jogszabályi lehetőséget. Nem minősül jognyilatkozatnak valamely szolgáltatás teljesítése (pénzkifizetés), mivel arra a jogalkotó speciális rendelkezést alkotott. Szintén a jogügylet és a teljesítés relációjával foglalkozik az ÍH2011. 45 számú eseti döntés is, amely visszautal a Cstv.-t módosító, a 40. § (2) bekezdését megállapító törvény indoklására. Ezen esetekben – az indoklás szerint – reálaktusokról van szó, amelyekre nem alkalmazható a megtámadási jog, ezért szükséges külön rendelkezni a visszakövetelési jogról.

Irányadónak tekintette a Gfv.30.040/2013/16. (BH2013. 310.) számú eseti döntést, amelyben a Cstv. 40 (1) bekezdés c) pontjával is foglalkozott a Kúria. Megállapította, hogy e jogszabályhely alkalmazhatóságához azt kell bizonyítania a felperesnek, hogy a hitelező előnyben részesítését eredményező szerződés vagy jognyilatkozat hozza létre az adós kötelezettségét, mellyel a hitelező előnyben részesítése megvalósul. A mögöttes ügylet támadásának szükségessége mellett érvelt a Kúria Gfv.30.094/2013/5. számú eseti döntése is. Elvi síkon teljesen azonos a Kúria Gfv.30.042/2014/4. számú eseti döntésében megjelenő álláspont is, amely szintén azzal foglalkozik, hogy a beszámításra önmagában melyik Cstv. szakaszt kell alkalmazni, és hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdésének alkalmazásához szükséges-e a mögöttes ügylet támadása. Az adott tényállás mellett egyetértett a Kúria abban, hogy a beszámítás a teljesítés egyik módja. Olyan címzett jognyilatkozat, amelyet a kötelezettnek a jogosulthoz kell intéznie. A jogkövetkezmény beálltához nem szükséges a jogosult egyetértése, vagy a beszámítással történő teljesítésben való megállapodás. A Kúria arra az

álláspontra jutott, hogy a beszámítás, mint címzett egyoldalú nyilatkozat, a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján önállóan nem támadható.

[14] Álláspontja szerint a perben támadott beszámítás nem jelent olyan alaptalan gazdagodást egyik fél részéről sem, amelyre alapítva a felperes által kért Ptk. 6:113 §-a alkalmazható lenne. A jogszabályhely alkalmazásának előfeltétele egy érvénytelen jogügylet, azt pedig részletesen kifejtette, hogy a beszámítást miért nem tartja kötelemalakító jogügyletnek, vagy érvénytelennek.

Kiemelte, a szolgáltatás nem maradt ellenérték nélkül, hiszen a beszámítással kölcsönös tartozások teljesítése, ezáltal megszüntetése történik meg. A Ptk. 6:113. § (1) bekezdésének alkalmazhatóságához a szolgáltatások-ellenszolgáltatások egyensúlyának megbomlása szükséges, amelyről jelen esetben nincs szó. A beszámítás eredményeképpen kétoldalú pénzügyi rendezés történik.

Az elsőfokú bíróság azonban úgy kötelezte az alperest az „alaptalan gazdagodás” visszatérítésére, hogy a felperes a Ptk. 6:112. § (1) bekezdésbe, és a Ptk. 6:113. § (2) bekezdés második mondatába ütközően saját egyidejű szolgáltatásának visszatérését felajánlani nem kívánta.

Mivel a Cstv. 40. § (1a) bekezdése maga rendeli a Ptk.-t alkalmazni az érvénytelenség miatti eredeti állapot helyreállítására, ekként a felszámolónak az ebben a körben előterjesztett kérelme értelemszerűen nem ütközhet a Ptk. szabályaival. Ha egy jogszabályban a jogalkotó egy fogalmat – akár utalással – meghatároz, akkor, ha ettől eltérő tartalommal kívánja azt használni, azt ki kell mondania. A Cstv. 40. § (1a) bekezdésében nincs arra utalás, hogy a szerződés érvénytelenségére alkalmazandó Ptk.-szabályok közül a 6:112. § (1) és a 6:113. § (2) bekezdését mellőzni kellene.

Álláspontja szerint téves az az indokolás is, hogy az eredeti állapotot az alperes marasztalásával lehetne helyreállítani. Az érvénytelen ügylet folytán az alperes nem pénzfizetésre köteles, az érvénytelenül lemondott követelések továbbra is a felperest illetik.

Jelen esetben az eredeti állapot helyreállítható, amelynek az a jogkövetkezménye, hogy a felperes követelésébe visszakerül az alperessel szemben beszámított követelés, alperes követelésébe pedig a felperessel szemben a beszámítással megszüntetett követelés.

[15] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte.

[16] Vitatta az alperes azon álláspontját, hogy a felperes kompenzációs értesítő elnevezésű jognyilatkozata (Nyilatkozat) nem minősül olyan jognyilatkozatnak, amely a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján támadható lenne, tekintettel arra, hogy a beszámítás, mint reálaktus a teljesítés egy módja, és mint ilyen nem támadható a Cstv. 40. § (1) bekezdése

alapján, hanem a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján a felperesnek az általa nyújtott szolgáltatás visszakövetelésére lenne joga.

Fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadott jogi álláspontját, melyben kifejtette, a Ptk. 6:49. § (1) bekezdése szerint a beszámítás lényege, hogy a kötelezett a pénztartozását úgy is teljesítheti, hogy a jogosulttal szemben fennálló lejárt pénzkövetelését a jogosulthoz intézett jognyilatkozattal a pénztartozásába beszámítja. Hivatkozott a töretlen bírói gyakorlatra, mely szerint a beszámítás egy címzett egyoldalú jognyilatkozat. Tehát a beszámítás – mind a Ptk.-beli fogalma, mind a töretlen bírói gyakorlat szerint – egy jognyilatkozat, ennél fogva a Cstv. 40. § (1) bekezdése alapján támadható.

[17] Alaptalannak tartotta az alperes hivatkozását a Cstv. 40. § (2) bekezdésére, ugyanis e szabály alapján az adós által teljesített szolgáltatások követelhetőek vissza. Kifejtette, a Cstv. 40. § (2) bekezdése akkor lenne alkalmazható – a további tényállási elemek vizsgálata mellett –, ha a felperes az őt terhelő pénzszolgáltatási kötelezettségét banki átutalással (tényleges pénzmozgással) teljesítette volna.

Felperes már az elsőfokú eljárás során is arra hivatkozott, hogy mind a felperes, mind az alperes által kiállított számlák teljesítési módja „átutalás” volt. E tényállítást az elsőfokú bíróság nem vitatott tényként valósnak fogadta el. A teljesítés módjától a felperes a Nyilatkozattal egyoldalúan eltért akként, hogy a felperes által kiállított számlák megfizetését nem átutalással kérte teljesíteni, illetve az alperes által kiállított számlák megfizetését nem átutalással rendezte, hanem beszámítással. Nem lehet a perbeli Nyilatkozatot leegyszerűsíteni és azt csupán teljesítésnek tekinteni, mert a beszámítás eredményeként a felperesnek az alperessel szemben fennálló követelése is megszűnt. Ha a felperes az alperes követelését a számlákban foglalt módon (banki átutalással) megfizette volna az alperesnek, úgy az nem eredményezte volna a felperesi követelés megszűnését. Ezzel ellentétben a beszámítás eredményeként a felperes nemcsak teljesítette az alperes felé fennálló fizetési kötelezettségét, hanem kioltotta, megszüntette a felperesnek az alperessel szemben fennálló követelését is. Így a beszámítás joghatása abban áll, hogy ezzel nemcsak a felperes teljesítése történt meg az alperes felé, hanem egyidejűleg megszűnt a felperesnek az alperessel szemben fennálló követelése is.

Álláspontja szerint a Cstv. 40. § (2) bekezdésének alkalmazása a jelen perben fogalmilag kizárt, ugyanis a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján a felszámoló „az adós által nyújtott szolgáltatást” követelheti vissza. Jelen esetben az adós részéről szolgáltatásnyújtás nem történt, hiszen pénzmozgás (átutalás) nem történt. A számlákat a felperesnek átutalással kellett volna megfizetnie az alperes felé, amennyiben ez így történt volna, akkor a felperesnek valóban a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján kellett volna a nyújtott szolgáltatást (pénzfizetés) visszakövetelnie. A felperes azonban a Nyilatkozattal eltért az eredeti teljesítési módtól (banki átutalás), és beszámítással rendezte az alperes követelését, így a felperesnek a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján nincs olyan szolgáltatása, amit visszakövetelhetne az alperestől, tekintettel arra, hogy a felperes pénzszolgáltatást nem teljesített az alperes felé.

[18] Az alperesi értelmezéssel szemben kiemelte, az ítélet helytállóan utal arra, hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontnál nincs jelentősége annak, hogy a szerződés megkötése, illetve a jognyilatkozat megtétele során a felek szándéka mire irányult, tudatuk mit fogott át. Kizárólag annak van jelentősége, hogy a szerződés, illetve jognyilatkozat eredményeként a hitelező előnyben részesítése megvalósult-e. A fenti helyes ítéleti megállapítást számos korábbi jogeset is alátámasztja, így többek között a Győri Ítéltábla Gf.IV.20.112/2007/5. számú döntése, mely szerint a hitelezők közötti egyensúly megbontására, valamely hitelező előnyben részesítésére irányuló ügylet eredményes megtámadásához nem szükséges, hogy a támadott ügyletet megkötő, fizetéseképtelenség közeli helyzetben lévő adós és a vele kötött ügylet folytán szerző fél magatartása célzatos legyen.

Nem tekintette relevánsnak az alperes által ebben a körben hivatkozott bírósági döntések egyikét sem. Rámutatott, a Kúria Gfv.30.040/2013/1. és Gfv.30.435/2018/7. számú ítélete azért nem alkalmazható, mert azok tényállása szerint – ellentétben a jelen tényállással – tényleges kifizetés (pénzmozgás) történt, amelyet valóban csak a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján lehet visszakövetelni.

[19] Hivatkozott az ÍH2020.130. számú eseti döntésre, melyben a Szegedi Ítéltábla kiemelte, a hitelező előnyben részesítése megvalósul, ha az adós egyik hitelezőjének követelésébe a saját követelését beszámítja, és e jogügylet kapcsán ez a hitelező a követelésének nagyobb hányadához jut hozzá, mint a többi, vele azonos rangsorban álló hitelező. Azt is kifejtette, hogy e körben a hitelező fogalma – aki az adós teljesítése folytán a többi hitelezőhöz képest előnyben részesül – nem szűkíthető le a felszámolási eljárásban hitelezőként bejelentkező személyekre, ebben a megközelítésben egy már fennálló kötelelem jogosultja is hitelezőnek tekintendő.

Ismételten hivatkozott az elsőfokú eljárásbeli tényállítására, mely szerint a felperes közbenso mérlegében összesen 745.665.999 forint hitelezői igényt tart nyilván a felszámoló. A felszámolási eljárás során az „a” kategória alatt nyilvántartott 145.000 forintra lett fedezet, az ezen felüli hitelezői igényekre nincs. Alperes ezt a tényállítást nem vitatta, sőt a 2022. március 10-i írásbeli ellenkérelmében kifejezetten elismerte, hogy a felszámolási eljárásba bejelentkezett hitelezők követelésére nincs fedezet. Az elsőfokú bíróság ezért helytállóan állapította meg, hogy az alperes a többi hitelezőhöz képest előnyben részesült azzal, hogy követeléséhez a felszámolási eljárást megkerülve teljes egészében hozzájutott, míg a Cstv. 57. § (1) bekezdése szerinti rangsorban előtte álló hitelezők követelésére nincs fedezet.

[20] Álláspontja szerint a fellebbezésben hivatkozott egyéb bírósági döntések egyike sem bír relevanciával. Így például a Gfv.30.268/2012/9. számú ítélet azért nem alkalmazható a jelen perben, mert annak tényállása szerint – ellentétben a jelen tényállással – a támadott adásvételi szerződés eleve úgy került szövegezésre, hogy a vételár megfizetése beszámítás útján történik, külön beszámítási nyilatkozat nem született. Az ÍH2011.179 és ÍH2011.45 számú ítéletek tényállása szerint tényleges kifizetés (pénzmozgás) történt. A Gfv.30.042/2014/4. számú ítélet tényállása szerint a beszámítási nyilatkozatot nem az adós tette meg, hanem a hitelező.

[21] Az érvénytelenség jogkövetkezménye kapcsán kifejtette, az elsőfokú bíróság szintén helyes jogi következtetésre jutott akkor, amikor a felperes keresetével egyezően az alperest az alaptalan gazdagodás visszafizetésére kötelezte. Továbbra is fenntartotta, hogy az eredeti állapot helyreállítására nincs lehetőség tekintettel arra, hogy a beszámítás eredményeként tényleges pénzmozgás nem történt, így nyújtott szolgáltatások hiányában az eredeti állapot (szolgáltatások visszatérítése) nem állítható helyre.

[22] Az alperes fellebbezése az alábbiakra tekintettel alaptalan.

[23] A törvényszék az irányadó tényállást helyesen állapította meg, és helytálló az abból levont jogi következtetése. Az ítéltábla a kifejtett indokaival is egyetért, csupán a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra tekintettel emeli ki az alábbiakat.

[24] A törvényszék által megállapított tényeket a felek nem vitatták, ezért a fellebbezésben foglaltakra tekintettel az ítéltáblának először is abban a jogkérdésben kellett állást foglalni, hogy a perbeli felperesi beszámítási nyilatkozattal megvalósult-e a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tényállás, azaz az alperes, mint hitelező előnyben részesítése.

[25] Ennek megválaszolásánál a beszámítás Ptk. 6:49. § (1) és (2) bekezdése szerinti meghatározásából kellett kiindulni, mely szerint a kötelezett a pénztartozását úgy is teljesítheti, hogy a jogosulttal szemben fennálló lejárt pénzkövetelését a jogosulthoz intézett jognyilatkozattal a pénztartozásába beszámítja. A beszámítás erejéig a kötelezettségek megszűnnek. A Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerint az adósnak az a szerződése vagy más jognyilatkozata támadható meg, amelynek tárgya egy hitelező előnyben részesítése.

[26] Egyetértve a törvényszék és a felperes álláspontjával, az ítéltábla rámutat, alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy beszámítási nyilatkozat nem valósíthatja meg a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerinti tényállást, a hitelező előnyben részesítését. A beszámítás ugyanis a Ptk. szerint jognyilatkozattal történik, a jognyilatkozat pedig a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja szerint megtámadható. Ezért az egyéb feltételek fennállta esetén beszámítással is megvalósulhat a hitelező előnyben részesítése.

[27] Arra is helytállóan hivatkozott a törvényszék is, és a felperes is, hogy nem lehet a perbeli beszámítási nyilatkozatot leegyszerűsíteni, és azt csupán teljesítésnek tekinteni, mert a beszámítás eredményeként nemcsak a felperes teljesítése történt meg az alperes felé, hanem a felperesnek az alperessel szemben fennálló követelése is megszűnt. Ezért alaptalanul érvelt az alperes amellett, hogy a beszámítást, mint teljesítést nem a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján kell megítélni, hanem a Cstv. 40. § (2) bekezdése alapján. Nincs jogszabályi alapja annak sem, hogy a beszámítást csak akkor lehet a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontjának tényállása alá vonni, ha a beszámítás mögött álló alapügyletek is támadásra kerülnek. Ilyen feltételt a Cstv. nem tartalmaz, ezért nem volt semmilyen relevanciája az alperes arra alapított

okfejtésének sem, hogy a beszámítást az alapügylettől elkülönülő új jogügyletként, vagy a már meglevő jogügylet teljesítéseként kell értelmezni.

[28] Rámutat az ítéltábla arra is, hogy az alperes által a fellebbezésben hivatkozott eseti döntések a jelen ügytől lényegesen eltérő tényállásaik, a felek eltérő kérelmei, az azokban alkalmazott korábban hatályban volt jogszabályok, illetve lényegük nem megfelelő kiemelése miatt részben nem voltak párhuzamba állíthatók a jelen üggyel, részben pedig nem is volt a jelen ügy szempontjából hasznosítható tartalmuk. Ezt a törvényszék és a felperes is helyesen mutatta be több alperesi hivatkozás tekintetében.

Teljesen félreértelmezte például az alperes a Kúria Gfv.30.042/2014/4. számú eseti döntését, amely az alperes fentebb ismertetett kiemelésével szemben nem azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a beszámításra önmagában melyik Cstv. szakaszt kell alkalmazni, és hogy a Cstv. 40. § (1) bekezdésének alkalmazásához szükséges-e a mögöttes ügylet támadása, továbbá nem jutott a Kúria arra az álláspontra – miként arra az alperes hivatkozott –, hogy a beszámítás mint címzett egyoldalú nyilatkozat, a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján önállóan nem támadható. Ezzel szemben az ügy lényege és a Kúria általi kiemelése az volt, hogy a felszámoló csak az adós jognyilatkozatát támadhatja meg, a hitelező beszámítási nyilatkozatának megtámadására a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján nincs joga. Ennek azonban a jelen ügyre nézve semmilyen üzenete nem volt, hiszen nem merült fel annak kérdése, hogy a felszámoló a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján megtámadhatja-e a hitelező beszámítási nyilatkozatát.

[29] Mindezek alapján a törvényszék helyesen állapította meg, hogy a 2020. június 11-én kelt kompenzációs értesítő olyan adósi jognyilatkozat, mely a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján a felszámoló által megtámadható. A megtámadott felperesi beszámítást tartalmazó jognyilatkozat az alperest mint a felperesi adós lehetséges hitelezőjét előnyben részesítette azzal, hogy teljes összegben hozzájuthatott követeléséhez a felszámolási kérelem benyújtása és a felszámolás közzététele közötti időszakban, megelőzve ezzel a sorrendben előtte álló, a)-g) kategóriájú hitelezői követeléseket. Helyesen állapította meg azt is, hogy a Cstv. 40. § (2) bekezdésében foglalt, a nyújtott szolgáltatás visszakövetelését lehetővé tevő szabály nem zárja ki azt, hogy a teljesítés körében tett adósi jognyilatkozatok a Cstv. 40. § (1) bekezdés c) pontja alapján megtámadhatók legyenek.

[30] Egyetértett az ítéltábla a törvényszéknek az eredményes megtámadás jogkövetkezményének megállapítása körében kifejtett érveivel és a választott megoldással, mely megfelel a hasonló esetekben kialakult bírósági gyakorlatnak.

[31] Ennek körében az alperes tévesen hivatkozott arra, hogy a támadott beszámítás nem jelent alaptalan gazdagodást, és ezért a Ptk. 6:113 §-a nem alkalmazható. Rámutat az ítéltábla, az alperes a többi hitelezőhöz képest azáltal részesült előnyben, hogy a beszámítással a felperes a vele szemben fennálló követelését is megszüntette. A beszámítással

